A MINŐSÍTÉS MEGSZŰNT
az 1995. évi LXV. tv. 28. §-ára
figyelemmel

Belügyminisztérium.

" T i t k o s "

Szám: 01/67-1951.VI/2.

Tárgy: Lakóházi és középületi óvóhely rendelet.

Belügyminisztérium IV. Rendőrségi főoszt.
/Különleges szervezési alosztály/
H e l y b e n ,

Csatoltan megküldöm a lakóházakban és középületekben létesitendő TGS óvóhelyek épitésére vonatkozó rendeletet. Kérem, hogy a felügyelete alá tartozó szerveknél a rendelet betartását ellenőrizze.

Ezen rendelet hatályon kivül helyezi a B.M. A-4374-5/9. 1950.számu légoltalmi óvóhelyek épitésére vonatkozó alaprendeletet, valamint ezt kiegészitő és módositó Biz. 4374-84/1950.VI/4. és Biz.4374-136-1950. VI. számu B.M. rendeleteket.

Budapest, 1951. december 12.

A KIADMÁNY HITELÉÜL

IRODAVEZETŐ

Házi Árpád s.k.
belügyminiszter.

- Helmai

Belügyminisztérium. "T i t k o s"

A MINŐSÍTÉS MEGSZŰNT
az 1995. évi LXV. tv. 28. §-ára
figyelemmel

A Belügyminiszter 01/67-1951.VI. számú
r e n d e l e t e

a lakóházakban és középületekben létesitendő T.G.S. /törmelék, gáz és szilánkbiztos/ óvóhelyek épitése tárgyában.

1.§.

Óvóhelyek létesitése.

/1/ Minden ujonnan épülő, teljes egészében átépitésre vagy helyreállitásra kerülő olyan lakóépületben, vagy középületben, melynek a 2.§. /4/ szerinti számitás alapján a légoltalmi létszáma 30 főt meghaladja és melyek a 6.§. /1/ szerint óvóhelyek telepitésére müszakilag alkalmasak, törmelék, gáz és szilánkbiztos /TGS/ óvóhelyet kell készitení.

/2/ Ipartelepi óvóhelyekre vonatkozólag az ipartelepek légoltalmát szabályozó 01/20-1951.VI. B.M. sz. rendelet külön intézkedik. A TGS óvóhelyek jelen rendeletben előirt müszaki követelményei azonban az ipartelepi TGS óvóhelyekre is vonatkoznak.

2.§.

Az óvóhely részei és a légoltalmi létszám.

/1/ Az óvóhely előtérből és belsőtérből áll. Egy előtér és három legfeljebb 50 személy befogadására szolgáló belsőtér, egy óvóhelyegységet képez. Egy óvóhelyegységben tehát maximálisan 150 főt lehet elhelyezni.

Ha az óvóhely előtere közvetlenül a lépcsőházból, nyilt folyosóról, vagy szabadból nyilik, akkor az előtér bejárati ajtója mögé gázzsilipet kell készíteni. A gázzsilip területe legalább 2 m2 legyen, az előtértől 25 cm vastag falban elhelyezett gázbiztos ajtóval elválasztva.

/2/ Egy belsőtérben legalább 30, de legfeljebb 50 személy helyezhető el. Ha az óvóhely alaprajza a békehasználat és a terület gazdaságos kihasználásának biztositásával nem alakitható ki, minden belsőtérnek közvetlen az előtérből való nyitásával, ugy belsőterek egymásból is nyilhatnak, egy belsőtérből azonban csak további egy belsőtér nyitható. Ha egy épület alagsorában több óvóhelyegység készül azok egymástól lehetőleg távol legyenek. E távolság biztositására

az óvóhelyegységek közt legalább egy 2.50 m széles nem óvóhely céljára használt helyiség vagy földrétog legyen. Az óvóhelycsoportok közti elválasztó helyiségek falai 25 cm vastagságu kétoldali Ø 8-as 10 cm. lukbőségü hálós vasalással vasalt az épület főfalaiba a vasaknak a téglafal hézagaiba való bevezetéssel bekötött vasbetonfalak legyenek. E helyiség helyiség ha elegendő tér nem áll rendelkezésre az óvóhely előtere is lehet. Ha ilyen módon kettőnél több óvóhelyegység települ egymás mellé, elhelyezésére lehetőleg az alagsorban szélső falaktól független középső traktust kell kialakitani és az alagsori csöveket a szélső traktusokban kell vezetni. Az utóbbi elrendezés egy vagy két óvóhelyegység kialakitásánál is kivánatos, ha az a békehasználatnak és a gazdasági követelményeknek nem mond ellent.

/3/ A háztömböket, kisebb lakóházakból álló településeket vagy egyéb csoportos épületeket /lakótelepeket/ - ha minden épületben müszaki akadályok miatt nem lehet vagy gazdasági szempontból nem kivánatos külön óvóhelyet kiépiteni - központi fekvésü közös óvóhellyel kell ellátni. Ezeket csak a Belügyminisztérium külön rendelkezésére az abban elrendelt létszámra kell megépiteni.

/4/ Az épület légoltalmi létszámát a következő módon kell meghatározni:

a./ Lakóházakban minden 2 lakószobás, vagy ennél kisebb lakás esetén minden megkezdett 8 m2 lakószoba terület után 1 személyt, három vagy ennél több lakószobás lakás esetén pedig minden megkezdett 10 m2 lakószoba területe után 1 személyt kell számitani. Lakószobák területében mellékhelyiségek /előszoba, W.C., konyha, fürdőszoba/ területét nem kell beleszámitani, ha a lakásban hall van, ugy az lakószobának számit. Az alapterületek a vakolt falsikok közt mért méretekkel számitandók.

b./ Lakóházakban lévő üzletek, mühelyek, vagy egyéb hasonló célra használt helyiségek minden megkezdett 20 m2 hasznos területe után kell egy személyt számitani.

c./ Középületek és TGS óvóhelyek létesitésére kötelezett egyéb intézmények épületeinek és ipartelepeknek óvóhelyeit az intézmény épületeiben vagy az ipartelep területén légoltalmi készültség idején tartózkodók maximális létszámára /legerősebb müszak/

kell méretezni. Az ipartelepek légo.létszámának megállapitásánál létszámcsökkentés céljából figyelembe kell venni az egyes müszakoknak lehetséges átcsoportositását. Lakóházakban lévő irodák légoltalmi létszámát ugyanilyen módon kell meghatározni.

/5/ Az óvóhelyeket az épitkezéssel egyidejüleg teljesen ki kell épiteni és fel kell szerelni, de azok békehasználatra is igénybevehetők. Az óvóhelyeken csak olyan békehasználat engedhető meg, mely szükség esetén azonnal megszüntethető és az óvóhely 24 órán belül rendeltetésének átadható, Különösen kivánatos az óvóhelyeknek olyan békehasználata, ami azok hivatásszerü használatát nem gátolja, igy a légoltalmi készültség alatt is fenntartható.

3.§.

Az óvóhely nagysága.

/1/ Az előtér alapterülete két belsőtér esetén legalább annyiszor 0.1 három belsőtér esetén pedig annyiszor 0.13 m2 legyen, ahány személy befogadására az óvóhelyegység belsőterei alkalmasak, de minden esetben legalább 4 m2. Az előtér legkisebb szélességi mérete 1.50 Az előtér és belsőtér magassága legalább 2.20 m legyen. Alulbordás födém esetén a bordák alsó sikja a pincepadlótól legalább 1.90 m-re legyen. Az óvóhelyre vezető utvonal és az előtér kialakitása olyan legyen, hogy a szabadból bármely belsőtérbe egy 0.65 x 2.60 méretü hordággyal be lehessen jutni.

/2/ A belsőtér 1 személyre eső alapterülete 0.75 m2, 1 személyre eső légtere 2.50 m3. Ha az illetékes hatóság légszürőberendezés alkalmazását engedélyezi és annak beszerelése az épitéssel egyidejüleg megtörténik, akkor az 1 személyre eső alapterület 0.6 m2, az 1 személyre eső légtér pedig 1.6 m3-re csökkenthető.

/3/ Ha a számitás alapján szükséges légtér nagyobb, mint a belsőterek légtere, ugy a hiányzó légtér pótlására az előtér vagy az óvóhely kivüli pincetérből megfelelő nagyságu pótlégteret a belső terek terével össze kell kötni. A pótlégtér szabadba vezető nyilásait biztos nyilászáró szerkezettel vagy befalazással el kell zárni. A pótlégtér és a belsőterek összekötése a belsőtérből gázbiztosan elzárható 25 x 25 cm, vagy 30 x 30 cm méretü a padlónál és mennyezetnél egymás fölött elhelyezett nyilásokkal történik. E nyilások a

bejárattól a legtávolabbi ponton legyenek.

/4/ Egy belsőtér területe legalább 24 m2, magassága 2.20 m, legkisebb szélessége pedig 2.20 m legyen.

/5/ A belsőterekben minden 30 személyre 1 függőnnyel elzárt tőzegszórós árnyékszék részére 1 m2- es helyet kell kialakitani. Az árnyékszék köbtartalmát a belsőtér légterének megállapitásánál nem kell levonni.

/6/ Az óvóhely előterében felszerelési tárgyak elhelyezésére legalább 2 m2 szabad területet kell fenntartani.

4.§.

Bejáró és vészkijáró.

/1/ Az óvóhelyet tartalmazó pinceket lépcsőházból vagy más zárt térből kell nyitni. Ezek az ajtónyilások egyuttal az óvóhely bejáratául is szolgálhatnak.

/2/ Az óvóhely előterének bejárati ajtaja 150 személyenként 1 kifele nyiló ajtó legyen. Az ajtók falsarkokban helyezendők el, ugy hogy a nyitáskor az ajtószárnyak a falhoz simuljanak és belülről kiemelhetők legyenek. A belső terek ajtói ugyancsak lehetőleg a falsarkokban elhelyezett a belsőtérből az előtérbe nyiló ajtók legyenek.

/3/ Minden önálló óvóhelyegységnek legalább két vészkijárata legyen. Ezek egyike a /7/ pontban tárgyalt vészátjáró is lehet. Egymás mellé telepitett óvóhelyegységek esetén kevesebb vészkijáró is készithető, ha azok az épület egyes részeinek lehetséges romosodása esetén minden belsőtérből kijutási lehetőséget nyujtanak. Ennek biztositására a szomszédos óvóhelycsoportokat egymással, vészátjáróval össze kell kötni. A vészkijárók egymástól viszonylag távol és ellentétes oldalakon legyenek.

/4/ Zártsoru épületek óvóhelyeit ha azokból a szabadba vészkijáratot nyitni nem lehet függőleges vészkijáróval kell ellátni. A függőleges vészkijárót anyaggazdálkodási okokból csak fontos épületeknél a B.M. külön rendeletére szabad csak épiteni.

A függőleges vészkijáró 25 cm falvastagságu 0.90 m belső átmérőjü az első emelet födéméig vezetett vasbetonhenger, a földszintre és

emeletre nyiló kijárattal. A kijáratok a belsőterek magasságának 2/3 részében legyenek. A vasbetonhengert a pincefödémmel sarokmerev, az emeleti födémmel pedig „csuklós kapcsolatot biztositó vasalással kell összeépiteni. A henger vasalása 20/20 cm lukbőségü külső és belső hálós vasalás. A külső hosszvasak Ø 10-es, a belső Ø 8-as vasak a külső és belső gyürüs vasak pedig Ø 6-os vasak. A vasbetonhengert külső és belső beépitett vashágcsóval kell ellátni.

/5/ A vészkijárók kijárati nyilásai lehetőleg az épület és a szomszédos épületek várható romcsodásának határán kivül legyenek. Fontos épületeknél - külön rendelkezésre - beépitetlen területre vezető 0.8 m széles és 1.0 m magas, vagy 0.90. m belső átmérőjü vészalagutakat kell készitenі.

/6/ Ha a vészkijárók nyilásain át egyenes vonalban szilánkok juthatnak a belsőtérbe - függetlenül attól, hogy a vészkijáró nyilászáró szerkezettel van ellátva - a vészkijáró elé külső vagy belső szilánkvédő falat kell épiteni. A szilánkvédőfal akkora legyen, hogy forde irányu szilánkok becsapódása ellen is védelmet nyujtson. A szilánkvédő fal és vészkijárat falának távolsága 0.80 - 1.0 m legyen. Szilánkvédő falnak tekinthető az 51 cm vastag javitott habarcsba rakott téglafal vagy 35 cm vastag kész m3-ként legalább 200 kg.p.c. tartalmazó csömöszölt betonfal.

/7/ Egymás mellé épült épületek szomszédos pincetereit vészátjárókkal kell összeköttni. A vészátjárók 0.70 x 0.80 m méretü átboltozott, téglaélére állitott fallal befalazott nyilások. A befalazást a könnyü kibontás biztositása céljából nem szabad a meglévő falba bekötni. A befalazás sikja egyik oldalon se essen össze a határfalak sikjával.

5.§.

Nyilászáró szerkezetek.

/1/ Az óvóhely nyilászáró szerkezetei a következők:

a./ Az óvóhely előterébe vezető bejárati vagy röviden előtérajtó. Belsőmérete: 0.85 x 1.85 m.

b./ Az óvóhely előteréből a belsőtérbe vezető ajtó, röviden belsőtérajtó, belső mérete: 0.85 x 1.85 m.

a./ Az óvóhely vészkijáratául szolgáló nyilások lezárására szolgáló ablakok, röviden vészkijáró ablakok. A kismóretü vészkijáró ablakok mérete: 70 x 50 cm, a nagyméretü vészkijáró ablakok mérete pedig 70 x 85 cm. A vészkijáró ablakok a fal külső sikjára simulnak és kifele nyilnak.

/2/ A nyilászáró szerkezetek védőhatás szempontjából gáz és légnyomás- /GL/ vagy csak gáz ellen védő /G/ szerkezetek. Óvóhelyegységek határfalait minden esetben kifelé nyiló GL nyilászáró szerkezetekkel kell lezárni. Óvóhelyegységeken belül pedig G ajtókat kell alkalmazni. Belsőtér és előtér közti ajtók ugyancsak kifele nyiló ajtók legyenek.

/3/ Ha a békehasználat biztositása céljából az óvóhelyegységek határfalain a vészkijáró ablakokon és előtérajtókon kivül, még más nyilások is szükségesek ezeket vagy GL nyilászáróval kell ellátni, vagy pedig ugy kell kialakitani, hogy a fal teljes vastagságában előre kihagyott horonyba való bekötéssel szükség esetén befalazhatók legyenek. Óvóhelyül szolgáló alagsorrészek lehetőleg pincеablakok nélkül készüljenek. Óvóhelyek csak a feltétlenül szükséges nyilásokkal láthatók el.

/4/ Az óvóhely szellőzése céljából a belsőtereknek a külső légtérrel érintkező falán legalább egy db. Z alaku szellőző nyilást lehet hagyni. A tört alaku szellőző nyilás négyszög keresztmetszete legalább 7 x 14 cm legyen és a külső oldalon hálóval, a belső oldalon gázbiztosan elzárható kisajtóval legyen ellátva.

/5/ Az óvóhely nyilászárói acél, vagy előregyártott vasbeton szerkezetek. Mindkét szerkezet a fal sikjában elhelyezett szögvastokkal van ellátva. A tok méreteit és szerkezetét a MOSz 800 szabvány irja elő. Vasbeton óvóhelyajtó és vészkijáróablak nem tekinthető szilánkbiztosnak.

6.§.

Az óvóhely födéme, és óvóhely feletti épület.

/1/ TGS óvóhelyek csak olyan épületek alagsorában telepithetők, ahol az óvóhely födéme fölött legalább három nem gyulékony anyagból készült födém van.

/2/ Téglafalu épületeknél az óvóhely födémének sikjában, valamint a le- felső födém sikjában koszorugerendát kell készíteni.

/3/ Az óvóhely feletti földszint padlószintje a legalacsonyabb talajszintnél nem lehet 1.20 m-nél magasabb. Ha e követelmény talajvíz miatt nem teljesíthető az óvóhely külső fala elé legalább 3.00 m koronaszélességü megfelelő magasságu töltést kell készíteni és külső talajszintnek a töltés felső sikját kell tekinteni.

/4/ Ha az óvóhelyet tartalmazó épületben a lépcsőfokok vagy lépcsőkaro előregyártott kivitelben készülnek, azok tulnyuló vasait az alátámasztó szerkezetekbe be kell betonozni, vagy pedig csavarok és egyéb összekötő szerkezetek segitségével az egyes elemeket egymáshoz és az alátámasztó szerkezetekhez be kell kapcsolni.

/5/ Az óvóhely és az óvóhelyre vezető vonulási ut felett fokozott teherbirásu u.n. légo.födém készitendő. A légo.födém legalább 15 cm vastagságu, 8 mm betonvasból készült 20 x 20 cm lukbőségü hálós vasalással ellátott helyszinen betonozott /nem előregyártott/ az előirt légo.terhelésre méretezett két irányban teherbiró vasbetonlemez, vagy alulbordás vasbetonfödém. Az alsó hálós vasalása beszámitható a szerkezeti vasalásba.

/6/ Az óvóhely és a vonulási utvonal feletti födémet önsulyán kivül az alábbi egyenletesen megoszló terhelésekre kell méterezni:

a./ Nem vázas épületeknél a földszint és az első emelet után összesen 1000 kg/m2, minden további emelet után még 250 kg/m2 terhelésre.

b./ Vázas épületeknél a földszint, az első, a második és harmadik emelet után összesen 1000 kg/m2 és minden további emelet után még 100 kg/m2 terhelésre.

/7/ A picefödém hasznos terhelését a fenti megadott terhelésen kivül csak akkor kell külön figyelembevenni, ha arra gépek sulya vagy más nagy koncentrált teher hat.

/8/ A légoltalmi födém gazdaságosságát sürü alátámasztások, vagy kis fesztávolságok alkalmazásával kell biztositani.

/9/ A légoltalmi födém betonja legalább B 220 minőségü beton, az alkalmazott betonacél pedig legalább 36.22 B vagy 36.24 B minőségü le-

/10/ A légo.födém méretezésénél a légoltalmi terhelést 1.1 biztonsági tényezővel kell számitásba venni és a vasbetonszabályzat kiegészitésében megadott határfeszültségekkel kell számolni.

/11/ Különleges esetekben - a Belügyminisztérium külön intézkedésére - az óvóhely födémére 1 m vastag földfeltöltést kell készitcni, ugy hogy a földszinti padlószint talajfeletti magassága ebben az esetben se legyen 1.20 m-nél több. Ha a talajviz miatt a pince a szükséges mélységben nem épithető meg, ugy a 6.§. /3/pontja szerint kell eljárni. A födémen lévő föld sulyát a födém méretezésénél a légo.terheléstől függetlenül figyelembe kell venni.

7.§.

Az óvóhely falai.

/1/ Ha az óvóhely és az óvóhelyre vezető utvonalak határfalaira földnyomást gyakoroló földtömeg magassága 3 m-nél több, az óvóhelyek oldalfalait - a falak és födémek leterhelő hatásának figyelembevétele nélkül - az óvóhelyfödém légo.terhelésével azonos terheléssel terhelt terepszint feltételezésével számitott földnyomásra kell méretezni.

/2/ Ha az óvóhely és az óvóhelyre vezető utvonal külső határfalaira földnyomást gyakoroló földtömeg magassága 3 m-nél kevesebb, azt földnyomásra nem kell méretezni, azonban be kell tartani a következő követelményeket:

Kő vagy vegyesfalazatu határfalak vastagsága m3-ként 250 kg cementtel javitott habarcs esetén legalább 60 cm. Égetett agyagtégla falak vastagsága m3-ként 250 kg cementtel javitott habarcs esetén 51 cm. 180 kg/m3 cementet tartalmazó csömöszöltbeton alkalmazása esetén a határfal legkisebb vastagsága 40 cm. Vasbeton oldalfalak vastagsága erősitőpillérek nélkül 30 cm, erősitőpillérekkel pedig 20 cm.

/3/ Az óvóhely födémét a teljes pincefalszélességében felfekvő szabályszerüen vasalt koszorugerendával együtt kell betonozni. Ha az épület vázas, az óvóhely határfalai a vázba tüskékkel bekötött és azzal egyidőben betonozott csömöszölt betonfalak, vagy 51 cm vastag téglafalak legyenek.

/4/ Óvóhelyek belsőterei közti határfalak vastagsága portlandcementtel javitott habarcsba rakott égetett agyagtégla falak esetén legalább 25 cm m3-ként 200 kg. cementet tartalmazó csömöszölt beton esetén pedig legalább 20 cm.

/5/ Óvóhelyegységek belső határfalai legalább 51 cm vastag m3-ként 100 kg. cementtel javitott habarcsba falazott égetett téglafalak, vagy a 2.§ /2/ bekezdésben leirt vasbeton falak legyenek.

/6/ Az óvóhely mennyezetét vakolni nem szabad. Az oldalfalakat vakolni kell és az oldalfalak és mennyezetek háromszoros meszeléssel készitendők.

8.§.

Az óvóhely padozata.

/1/ Az óvóhely előterének és belsőtereinek padlója simitott betonpadló vagy aljzatbetonba helyezett lapburkolat legyen. Az aljzatbetont legalább 10 cm vastagsággal és kitámasztás céljából az oldalfalakba bekötéssel kell készitení.

9.§.

Az óvóhelyen átfutó csővezetékek.

/1/ Az óvóhelyen központi gőz- és melegvizfütés, viz- és csatornavezetékek lehetőleg ne haladjanak át. Amennyiben különleges esetekben e követelmény nem teljesithető, ugy szabadon a legrövidebb átvezetéssel csak vastagfalú folytacélcsövek vezethetők át, mig a ridegen törő csővezetékeket olyan rabitzhálós vasbeton védőburkolattal kell ellátni, melynek mindkét vége a külső térben szivárgó csonkokkal végződik. Minden nyomóág elzárására az óvóhelyről könnyen kezelhető főelzárót kell beépiteni. Csatorna vezetékekbe a visszatorlódást megakadályozó szelepet kell beépiteni.

/2/ Gázvezeték óvóhelyen való átvezetése tilos. Amennyiben már meglévő óvóhelyen fut át gázvezeték, akkor a gázvezetéket és az esetleg ott lévő gázórát az óvóhelytől határolófallal teljesen el kell különiteni.

/3/ Óvóhelyet tartalmazó pincékben az óvóhely területén kivül legalább egy kéményvégződés legyen. Az óvóhelybe torkoló kéménytisztitó és egyéb nyilásokat gázbiztos módon kell elzárni.

10.§.

Az óvóhelyek világitása.

Ha az óvóhelyet tartalmazó épületben villanyvilágitás van, azt az óvóhelyre is be kell vezetni.

11.§.

Záró rendelkezések.

/1/ Ezen rendelkezéseket alkalmazni kell minden város és ipartelep területén épülő lakóházaknál, középületeknél, azzal a megszoritással, hogy ahol - 1.50 m-nél magasabb állásu agressziv talajviz van, ott a 6.§. /3/ szerint kell eljárni, vagy a Belügyminiszter előzetes engedélye után csak egyes épületek alatt kell óvóhelyet kiépiteni, de ezt oly módon, hogy az óvóhely nélküli épületek légo.létszámára is befogadásul szolgáljon.

/2/ Jelen rendeletben foglalt előirásoktól indokolt esetekben a Belügyminiszter eltéréseket engedélyezhet.

/3/ Jelen rendelet 1951. év december 31-én lép hatályba és ezzel a B.M.A.-4374-5/9.1950., a Biz.4374-84/1950.VI/4. és a Biz.4374-136/1950.VI. számu rendeletei érvényüket vesztik.

Budapest, 1951. december 12.

A KIADMÁNY HITELÉÜL

IRÓ VEZETŐ

Házi Árpád s.k.
belügyminiszter.